

DECIZIA nr. 219 din 17 aprilie 2018

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor [art. 90 lit. b\) din Codul de procedură penală](#)

EMITENT

• **CURTEA CONSTITUȚIONALĂ**

Publicat în **MONITORUL OFICIAL nr. 574 din 6 iulie 2018**

Data intrării în vigoare 06-07-2018

Valer Dorneanu	- președinte
Marian Enache	- judecător
Petre Lăzăroiu	- judecător
Mircea Ștefan Minea	- judecător
Daniel Marius Morar	- judecător
Mona-Maria Pivniceru	- judecător
Livia Doina Stanciu	- judecător
Simona-Maya Teodoroiu	- judecător
Varga Attila	- judecător
Cristina Teodora Pop	- magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Marinela Mincă.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor [art. 90 lit. b\) din Codul de procedură penală](#), excepție ridicată de Mugur Cîrstea în Dosarul nr. 657/30/2017/a1 al Tribunalului Timiș - Secția penală, care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 1.482D/2017.
2. La apelul nominal se constată lipsa părților. Procedura de citare este legal îndeplinită. Magistratul-asistent referă asupra faptului că, la dosarul cauzei, autorul a depus note scrise, prin care solicită judecarea cauzei în lipsă.
3. Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de respingere a excepției de neconstituționalitate ca neîntemeiată. Se susține că textul criticat a mai făcut obiectul controlului de constituționalitate în repetate rânduri, ocazii cu care Curtea a respins excepțiile de neconstituționalitate invocate ca neîntemeiate. Se arată că dispozițiile [art. 25 din Constituție](#) consacră dreptul la apărare, și nu dreptul la asistență juridică obligatorie gratuită. Se susține că situațiile în care aceasta din urmă este asigurată sunt prevăzute de către legiuitor, conform atribuțiilor sale constituționale, în mod expres, cu titlu de excepție, în cuprinsul Codului de procedură penală. Se arată că regula ce poate fi dedusă din interpretarea prevederilor [art. 24 din Constituție](#) este cea a asistenței juridice facultative. Se solicită menținerea jurisprudenței Curții Constituționale în materia analizată.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

4. Prin Încheierea din 10 aprilie 2017, pronunțată în Dosarul nr. 657/30/2017/a1, Tribunalul Timiș - Secția penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor [art. 90 lit. b\) din Codul de procedură penală](#), excepție ridicată de Mugur Cîrstea într-o cauză având ca obiect verificarea legalității sesizării instanței, a administrării probelor și a efectuării actelor de urmărire penală, autorul excepției fiind trimis în judecată pentru săvârșirea infracțiunilor de evaziune fiscală și spălare a banilor și nebeneficiind de asistență juridică obligatorie în etapa urmăririi penale.
5. În motivarea excepției de neconstituționalitate, se susține că lăsarea la aprecierea organului judiciar a capacității suspectului sau inculpatului de a-și face singur apărarea este o chestiune subiectivă, care poate duce la abuzuri, câtă vreme [Codul de procedură penală](#) nu prevede criterii obiective care să stea la baza unei astfel de aprecieri. Se susține că legiuitorul a prevăzut două situații ce pot fi determinate obiectiv, în care asigurarea asistenței juridice este obligatorie, respectiv cazurile în care legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani, dar că, și în aceste ipoteze, asistența juridică este asigurată doar în etapa camerei preliminare, și în cea a judecății. Se susține că, măcar în situațiile anterior menționate, asistența juridică obligatorie ar trebui prevăzută și pentru faza urmăririi penale, întrucât aceasta este etapa procesuală în care suspectul sau inculpatul dă declarații și își formulează apărările. De altfel, se apreciază că dreptul analizat ar trebui asigurat tuturor inculpaților, independent de îndeplinirea unor condiții. Se arată că textul criticat încalcă dreptul la apărare și dreptul la un proces echitabil, cu atât mai mult cu cât nulitatea absolută, pentru lipsa apărării, poate fi invocată, conform [art. 281 alin. \(1\) lit. f\) din Codul de procedură penală](#), doar atunci când asistența juridică este obligatorie, ceea ce înseamnă că imposibilitatea suspectului sau a inculpatului de a-și formula singur apărările în etapa urmăririi penale nu poate fi invocată potrivit prevederilor procesual penale anterior menționate.

6. Tribunalul Timiș - Secția penală opinează că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Se face trimitere la [Decizia Curții Constituționale nr. 328 din 24 mai 2016](#), despre ale cărei considerente și soluție se apreciază că sunt aplicabile și în prezenta cauză.
7. Potrivit prevederilor [art. 30 alin. \(1\) din Legea nr. 47/1992](#), încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.
8. Guvernul apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Sunt invocate, în acest sens, considerentele Deciziei Curții Constituționale [nr. 328 din 24 mai 2016](#), paragrafele 14-17 și 19-20.
9. Avocatul Poporului apreciază că dispozițiile [art. 90 lit. b\) din Codul de procedură penală](#) sunt constituționale și arată că își menține punctele de vedere exprimate în deciziile Curții Constituționale [nr. 328 din 24 mai 2016](#) și [nr. 506 din 5 iulie 2016](#).
10. Președinții celor două Camere ale Parlamentului nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, notele scrise depuse la dosarul cauzei, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile [Constituției](#), precum și [Legea nr. 47/1992](#), reține următoarele:

11. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor [art. 146 lit. d\) din Constituție](#), precum și ale [art. 1 alin. \(2\)](#), ale [art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992](#), să soluționeze excepția de neconstituționalitate.
12. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile [art. 90 lit. b\) din Codul de procedură penală](#), care au următorul cuprins: „Asistența juridică este obligatorie: [...] b) în cazul în care organul judiciar apreciază că suspectul ori inculpatul nu și-ar putea face singur apărarea; [...]”.
13. Se susține că textul criticat contravine prevederilor constituționale ale [art. 21 alin. \(3\)](#) referitoare la dreptul la un proces echitabil și ale [art. 24](#) cu privire la dreptul la apărare.
14. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că dispozițiile [art. 90 lit. b\) din Codul de procedură penală](#) au mai făcut obiectul controlului de constituționalitate, prin raportare la critici similare, fiind pronunțate, în acest sens, deciziile Curții Constituționale [nr. 328 din 24 mai 2016](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 611 din 10 august 2016, și [nr. 506 din 5 iulie 2016](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 833 din 20 octombrie 2016, prin care a fost respinsă, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate invocată.
15. Prin Decizia [nr. 328 din 24 mai 2016](#), Curtea a constatat că dispozițiile [art. 90 lit. b\) din Codul de procedură penală](#) nu aduc nicio atingere dreptului la apărare consacrat de prevederile [art. 24 din Constituție](#), având în vedere că dreptul la apărare nu poate fi confundat cu dreptul la asistență juridică obligatorie, arătând că primul este garantat în toate cazurile, iar cel de-al doilea este creat de legiuitor, care stabilește și cazurile în care consideră că este necesar. Așadar, Curtea a reținut că, de vreme ce Legea fundamentală garantează dreptul la apărare, iar nu și pe cel la asistență juridică obligatorie, stabilirea cazurilor în care aceasta din urmă este obligatorie constituie atributul exclusiv al legiuitorului, așa cum instanța de contencios constituțional a statuat printr-o bogată jurisprudență cu privire la dispozițiile [art. 171 alin. 4 din Codul de procedură penală din 1968](#), dispoziții cu un conținut similar cu cel al [art. 90 lit. b\) din noul Cod de procedură penală](#) (de exemplu, [Decizia nr. 80 din 2 februarie 2006](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 166 din 21 februarie 2006, [Decizia nr. 600 din 21 septembrie 2006](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 868 din 24 octombrie 2006, [Decizia nr. 62 din 31 ianuarie 2008](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 142 din 25 februarie 2008, [Decizia nr. 102 din 14 februarie 2008](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 185 din 11 martie 2008, [Decizia nr. 312 din 13 martie 2008](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 301 din 17 aprilie 2008, [Decizia nr. 771 din 1 iulie 2008](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 588 din 5 august 2008, [Decizia nr. 834 din 22 iunie 2010](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 536 din 30 iulie 2010, [Decizia nr. 313 din 3 martie 2011](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 259 din 12 aprilie 2011, și [Decizia nr. 970 din 12 iulie 2011](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 605 din 26 august 2011).
16. Prin urmare, Curtea a constatat că nu se poate susține că dispozițiile de lege criticate sunt neconstituționale numai pentru că nu prevăd că asistența juridică este obligatorie în toate cazurile, câtă vreme exercitarea dreptului la asistență juridică este garantată. Dreptul la apărare, consacrat de [art. 24 din Constituție](#), se referă la asistența juridică facultativă, iar excepțiile de la această regulă pot fi stabilite în mod exclusiv de legiuitor. În cazurile în care legea impune asistența juridică obligatorie a suspectului sau inculpatului, apărarea are valoarea unei instituții de cert interes social, care funcționează atât în favoarea suspectului și a inculpatului, cât și în vederea asigurării unei bune desfășurări a procesului penal, în considerarea unor situații speciale ce rezultă din însăși enumerarea cuprinsă în textul de lege.

17. Totodată, Curtea a reținut și faptul că tocmai norma cuprinsă în [art. 91 alin. \(1\) din Codul de procedură penală](#) - care este mai favorabilă decât norma corespondentă din [art. 6 paragraful 3 lit. c\) din Convenția](#) pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, ce prevede dreptul acuzatului de a se apăra el însuși sau de a fi asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloacele necesare pentru a plăti un apărător, de a fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer -, asigură inculpatului un apărător din oficiu atunci când acesta nu are posibilitatea să beneficieze de serviciile unui avocat ales, iar asistența juridică este obligatorie, și anume în cazurile stabilite de [art. 90 din Codul de procedură penală](#).

18. Curtea a constatat că dispozițiile de lege criticate nu îngrădesc nici dreptul subiecților procesuali interesați de a se adresa justiției pentru apărarea drepturilor, libertăților și a intereselor lor legitime și de a se prevala, în tot cursul procesului penal, de toate garanțiile care condiționează, într-o societate democratică, procesul echitabil, potrivit [art. 21 alin. \(3\) din Legea fundamentală](#).

19. În fine, prin aceeași decizie mai sus invocată, Curtea a reținut că nu se poate susține că legiuitorul lasă la aprecierea discreționară a procurorului existența în concret a ipotezei vizate de [art. 90 lit. b\) din Codul de procedură penală](#), câtă vreme circumstanțele de natură a-l împiedica pe suspect sau inculpat să-și facă singur apărarea pot să fie dovedite în fața judecătorului de cameră preliminară și să atragă nulitatea actelor de procedură efectuate în cursul urmăririi penale, dacă judecătorul apreciază că, în raport de aceste circumstanțe, era necesară desemnarea unui avocat din oficiu. Altfel spus, Curtea a constatat că modul de interpretare și aplicare de către organul judiciar a dispozițiilor [art. 90 lit. b\) din Codul de procedură penală](#) nu intră sub incidența controlului de constituționalitate exercitat de Curte, fiind de competența instanțelor judecătorești.

20. Întrucât nu au intervenit elemente noi, de natură a determina modificarea jurisprudenței anterior invocate, atât soluția, cât și considerentele își păstrează valabilitatea și în prezenta cauză.

21. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul [art. 146 lit. d\)](#) și al [art. 147 alin. \(4\) din Constituție](#), al [art. 1-3](#), al [art. 11 alin. \(1\) lit. A.d\)](#) și al [art. 29 din Legea nr. 47/1992](#), cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Mugur Cîrstea în Dosarul nr. 657/30/2017/a1 al Tribunalului Timiș - Secția penală și constată că dispozițiile [art. 90 lit. b\) din Codul de procedură penală](#) sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Tribunalului Timiș - Secția penală și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 17 aprilie 2018.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

prof. univ. dr. VALER DORNEANU

Magistrat-asistent,

Cristina Teodora Pop
